

בבא מציעא פרק שלישי – שאלות בקיאות על פרק 'המפקיד'

חורף תשפ"א

השאלות אינן בהכרח לפי הסדר.
בדרך-כלל, התשובה כוללת חילוקים או דעות שונות; יש לציין אותם בקצרה, ואם
הגמי' מכריעה כדעה מסוימת - יש לציין זאת.
בהצלחה!

1. אחריות השומר ורווחיה (לג: -לז).

א) שומר-חינם פטור על גנבה (בשבועת השומרים). אם החליט לשלם, ונמצא הגנב,
זכה השומר בכפל. מדוע? מה הנפק"מ בין שתי הלשונות שבגמי'?

כאילו אמר המפקיד מראש: 'כשתגנב הפרה ותבחר לשלם - קנויה לך, מעכשיו (לשבד שאינרמגופה)', ו"א
'כשתגנב... סמוך לגנבה קנויה לך'. נפק"מ כשסמוך לגנבה היתה באגם ולא בחצרו, ללשון ב' לא קנה. וכן
קושיית ר' זירא, שאם קנויה לו זכה בגיזותיה ובוולדותיה, אינה אלא ללשון א', שקנויה לו למפרע מן
ההתחלה. (לד).

ב) האם עצם הדין מוסכם, או שיש מי שחולק? הסבר!

שמואל ור' אלעזר: רבי יוסי חולק, כדעתו לגבי השוכר פרה והשאילה לאחר ומתה כדרכה: כיצד זה נותן לתוך
כיסו כפלו של זה? - אלא הכפל לבעלים; והלכה כמותו. אך לדעת ר' יוחנן, ר' יוסי אינו חולק בזה, שהרי
שילם, או מוכן לשלם, ועל דעת זה קיבל מראש, שיזכה בכפל. (לז).

ג) מה הסברא לחלק בדין זה בין בהמה ובין כלים? האם אכן יש הבדל לדינא?

בבהמה טורח הרבה בהוצאתה ובהכנסתה; ומאידיך גיסא, בכלים אין יותר מכפל. משא"כ בבהמה שיש ארבעה
וחמישה. לדינא אין הבדל. (לג:)

ד) מה הדין כשאומר השומר 'פשעתי'? 'הריני משלם' (וטרם שילם)?

'פשעתי' - זכה בכפל (שיכול היה לפטור עצמו בטענה אחרת). די שאמר 'הריני משלם', ואף שעדיין לא שילם.
(לד).

ה) מה דין שומר-שכר ושואל ביחס לזה?

שומר שכר שאמר 'נגנבה' זכה בכפל כשומר חנם שאמר 'פשעתי' (שהרי יכול לפטור עצמו בטענת אונס).
שואל - רב פפא בלשון ב': ג"כ (יכול לטעון שמתה מחמת מלאכה); ר"פ בלשון א', רב זביד, ותנ"ה: רק כשישלם
בפועל (מתה ממלאכתה אינו שכיח; כל הנאת השאלה לו). (לד).

ו) לא רצה לשלם, ואח"כ חזר בו - האם זכה בכפל?

כן. (לד).

ז) 11 שאלות בעניין זה נותרו ב"תיקו". נסה לכתוב כמה שיותר מהן.

אמר שישלם, וחזר בו; אמר ומת, ובניו מסדבים לשלם; לא הספיק לומר, ושילמו בניו; שילם לבני המפקיד
(שמת ונגנבה); שילמו בניו לבנים; שילם חצי (האם קונה חצי הכפל?); (ואם בזה לא קנה כלל -) שאל 2 פרות

ושילם אחת; שאל משותפים ושילם לאחד מהם חלקו; שותפים ששאלו ושילם אחד מהם חלקו; שאל מאשה ושילם לבעל; שאלה אשה (לקרקע מלוג) ושילם בעלה. (לד):

ח) האם שומר הזוכה בכפל זוכה גם בשבח? חלק בין שני סוגי שבח. ומה דין התייקרות? נסה להוכיח מן הגמ'.
 הגמ' מחלקת בין שבח הבא מגופה - גיזות וולדות - שבו אין השומר זוכה, ובין שבח הבא מעלמא, ככפל וארבעה וחמשה, שבו השומר זוכה (לד). בהתייקרות משמע שזוכה. (ממעשה דכיפי, לה; רמב"ם הל' שאלה ופקדון ח, ג ומ"מ שם)

ט) "אמר רב הונא: משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו". מה הטעם? שתי קושיות הקשו עליו ממשנת "המלווה על המשכון ואבד המשכון"; כתוב בקצרה (בלי להיכנס לפרטים) את הקושיות ואת התשובות להן.

טעם השבועה, שחוששים שמא תפץ בה ומחביא אותה כדי לשלם ולקחת אותה לעצמו. במשנה בשבועות - המלווה על משכון ואבד המשכון ויש ויכוח כמה היה שווה - 4 מקרים, ב-2 מתוכם אחד מהם יישבע כמודה במקצת. ותנן "מי נשבע? מי שהפקדון אצלו; שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון". והקשו, שאם נשבע המלווה שאינו ברשותו מהיכן יוציא את המשכון? ותירצו בכמה אופנים (יש עדים שנגנבה וא"צ להישבע; יאמר שמצא אחרי השבועה; המלווה נשבע תחילה שאינה ברשותו). עוד הקשו, מהמקרה שבו המלווה פטור, שיישבע שאינה ברשותו, ובגלגול שבועה כמה היה שווה! ותירצו, שמדובר שהלווה מאמין למלווה שאינו ברשותו. (לד-לה.)

י) השוכר פרה מן חברו והשאילה לאחר ומתה באונס - כתוב את מחלוקת התנאים ואת ההלכה.

יישבע השוכר שמתה באונס (ופטור), והשואל ישלם לשוכר (שקנה אותה במוחה). רבי יוסי: ישלם השואל לבעלה פרה (לה). הלכה כרבי יוסי. (לו):

יא) שכר אותה ל-100 יום והשאילה למשכיר ל-90 יום, וחזר ושכרה ל-80 יום והשאילה לו ל-70, ומתה - מהם החיובים המוטלים על בעל הפרה?

ר' זירא: הבעלים חייב 2 פרות (כשואל) + 2 להשלים לו ימי השכירות; מר בר רב אשי: 1 (כשואל) + 1 להשלים שכירותו. (לה):

יב) שומר שמסר לשומר - מה דינו? כתוב את הסברות השונות. האם יש הבדל בין שומר שמסר לשמירה בדרגה שווה ובין שומר חינם שמסר לשומר שכר או להפך?

רב הקבנה א' [ועולא בשם ר' אלעזר, ב"ק יא:]: פטור כדינו, שכן מסר לברדעת; ר' יוחנן, וכן פסק רבא להלכה: חייב אף באונסים - אביי: שאינו רוצה שיהיה פקדונו ביד אחר; רבא: שאינו מאמינו בשבועה. לשתי השיטות, אין חילוק בין שומר שמסר לשכמותו ובין שמסר לשמירה פחותה יותר או טובה יותר. מסר לאדם שרגיל זה להפקיד אצלו - פטור. (לו):

יג) לאור הדין הנ"ל, מדוע המקרה במשנתנו - השוכר פרה והשאילה לאחר ומתה - אינו 'מתנגש' עם דין זה?

המחייב בדין שומר שמסר, מעמיד את משנתנו כשנתן הבעלים רשות להשאיל את הפרה. (לו):

2. אופי השמירה והצלת הפקדון מהפסד (לה. לו: לח.-מ. מב.):

א) שומר מעות בחינם, כיצד דרך שמירתו? ואם מסרן לילדיו? לאמו?

שמירה כמקובל. אך אם צרדן והפשילן לאחוריו - חייב (אנ"פ שצרוזין יהיו בידך). וכן אם מסרן לילדיו הקטנים ולא נעל בפניהם כראוי. מסר לאמו, לאשתו ולילדיו הגדולים - פטור, שדעת המפקיד (בסתם) עליהם.

(מב.):

ב) היכן צריך שומר־כסף להניח אותו בביתו?

שמואל: שמירת כסף - רק בקרקע (מודה בער"ש ביהשמשות, אך אם שהה במוצ"ש חיב, אא"כ סבר שהמפקיד, ת"ח, צריך כסף להבדלה). ומשךבו גששים - רק בתקרה. ומשךבו שוברי תקרה - בין שורות הלגנים בקיר; רבא: בכל מקום בקיר. ומשךבו מטפחים בקיר - רק בטפח הסמוך לקרקע או לתקרה, בעומק, מכוסה עפר טפח. (מב.)

ג) הופקדו אצלו פירות - אפילו אובדים - לא ייגע בהם, לדעת ת"ק. מהם שני הטעמים שנאמרו בזה? ומה טעמו של התנא החולק?

רב כהנא: אדם רוצה בקב שלו (יותר) מתשעה קבים של חברו. רנב"י: חוששים שמא עשאים המפקיד תרומות ומעשרות על תבואה אחרת. החולק בזה הוא רשב"ג: מוכרם בב"ד, שבכך משיב אבדה לבעליה (לח), ואף להפסד מועט יש לחשוש. (לח: ורש"י)

ד) אם הפירות אובדים בשיעור גדול ("יותר מכדי חסרונו"), מה יעשה?

רבב"ח: מודה ת"ק (ר"מ) שימכור לכהנים בדמי תרומה. אך לדעת רנב"י זה מצוי ועשוי לקרות במהירות, ושמא ימכור ואח"כ יעשם בעליהם תר"מ על תבואה אחרת. (לח.)

ה) כבר התקלקלו הפירות; האם עדיין חולקים התנאים? מדוע?

כן, חולקים בברייתא; שלרשב"ג חוששים להפסד הקנקנים (שעלולים להתקלקל) אף שהוא מועט, ולכן מוכרם בב"ד. ולר"מ אין חוששים להפסד מועט זה. (לח:.)

ו) האם הורדת קרוב לנכסי שבוי תלויה בדין מכירת פירות אובדים?

לא (החילוק, שרק בפירות שייכים הטעמים הנז', ומאידיך אך לרשב"ג יש לחלק שכן בשבוי לא כליא קרנא). (לח:)

ז) האם מורידים קרוב לנכסי שבוי ששמעו שמת? שלא שמעו שמת?

כשמעו שמת מורידים. כשלא שמעו שמת - רב, רב ששת, ת"ק: אין מורידים קרובו לנכסיו (שמא יפסידם); שמואל, ר"ג, רשב"ג: מורידים, ולוקח חלק כאריס. (לח:)

ח) קרוב שירד לנכסי שבוי ואכל פירות, האם מוציאים ממנו? התייחס למקרים שבשאלה הקודמת.

כשמעו שמת - אין מוציאים ממנו מה שאכל, אפילו שמע שהשבוי חוזר. כשלא שמעו שמת - לדעת שולחן הורדת קרוב מוציאים מיד, ולסוברים שמורידים קרוב שמים כאריס ותו לא. (לח:לט.)

ט) אם בעליהנכסים ברח - האם דינו כשבוי (להורדת קרוב, ולקרוב שאכל)?

רב נחמן: הבורח פן יואשם בהריגה ויוצא להורג - הוא כשבוי ומורידים קרוב לנכסיו ושמים לו כאריס (למ"ד כן בשבוי). הבורח מחמת ממון - כיוצא לדעת, ואין מורידים קרוב, והיורד ואכל מוציאים ממנו. (לח:לט.)

י) האם, כשמורידים, אפשר להוריד לנכסים קטן? קרוב לנכסי קטן? אח מהאם של אחיו מהאב? נמק!

רב הונא: אין מורידים קטן לנכסי שבוי, שמא יפסידם. ולא קרוב לנכסי קטן, שמא יחזיק בהם (שהקטן אינו יודע למחות); למעט בתים, אחד מהאם, או בשכתבו שטר כשחלקו הנכסים; ולמסקנה בכל מקרה לא. ומורידים זך; אך לא אח מהאם של אחירמהאב, שמא יחזיק בהם לצורך אחיו מהאם (לט:.)

יא) הניח השבוי תבואה גמורה, מה עושים תחילה?

ממנים אפוטרופוס לאספה. (שמואל, לט.)

יב) אשה ("סבתא") נשבתה עם אחת מ-3 בנותיה, ומתה בתה השנייה ולה בן קטן - מה עושים בנכסי השביות?

לא תרד לנכסים הבת השלישית, שמא מתה ה"סבתא" ושליש נכסיה לקטן. אלא - אבי: חצי לבת, ועל חצי ממנים אפוטרופוס לקטן. רבא: ממנים את האפוטרופוס על הכל (מיגו). (לט:)

יג) במקרה הנ"ל, אח"כ שָׁמְעוּ שמתה ה"סבתא". מה עושים עם הנכסים?
תיקא הבת שלישי והקטן שלישי; והשאר (של הבת השבויה) - אביי: חוצים לבת ולאפוטרופוס לקטן; רבא:
ממנים אפוטרופוס לכולו (לט:)

יד) פשיעה. אמר השומר "לא ידענא היכא אותבינהו". הדין נזכר בפרקנו פעמיים,
מהו? ומהם 2 המעשים?
כל "לא ידענא" פשיעה היא וחייב לשלם. המעשים הם באדם שקיבל לשמור נזמים (רב נחמן חייבו; לה.) או
זוזים. (רבא חייבו; מב.)

טו) תחילתו בפשיעה וסופו באונס - מהי הדוגמה שנידונה בפרקנו? ומה הדין?
אדם קיבל מעות לשמור והטמין אותן בצריף, שזו פשיעה לגבי שרפה; ונגנבו. שתי לשונות בדברי רב יוסף,
והלכה כלשון ראשונה, שחייב. (מב.)

טז) פְּשִׁיעַ השומר בשמירת הבהמה, ויָצָא לאגם ומתה באונס - האם חייב? מדוע?
האם תלוי הדבר בדין 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס'? נִמְקָ!
מחלוקת תלמידי רבה: אביי מחייב, ורבא פוטר. ואין זה תלוי בדין "תחילתו בפשיעה" וכו'. שטעמו של אביי,
ש"ל שהמוות נגרם מן הלחות והחום של האגם (ונמצא שהמוות נגרם מן הפשיעה, ולא כדין הנ"ל שאמנם
הפשיעה לא גרמה את האונס, אך בלעדיה הוא לא היה קורה [וע"ע תוס' עח.]). וטעמו של רבא, שמלאך
המוות היה פוגע בה בכל מקום (וא"כ אין שום קשר בין הפשיעה ובין האונס). (לו:)

יז) במקרה הנ"ל, מה הדין אִם חזרה לבית השומר ושם מתה? ואם נגנבה מן האגם
ומתה מאליה בבית הגנב?
במקרה הראשון מודה אביי שפטור (אין לתלות בהבל האגם); ובשני מודה רבא שחייב (לולא מתה עדיין היתה
שבויה אצל הגנב). (לו:)

יח) אפוטרופוס קנה שור ליתומים ומסרו לרועה, ולא היו לְשׁוֹר שנייים (אף המוכר
לא ידע) ומת - מי ישלם?
הרועה חייב (כאבדה; שהיה לו לשים לב שהשור אינו אוכל). (מב:)

יט) אִם המוכר החזיר ליתומים פְּסָפָם, והוא (במקומם) תובע על שהיה
לאפוטרופוס להודיעו, מה פסק בזה רמי בר חמא?
יִשְׁבַּע שלא ידע, והרועה ישלם לו דמי בשרו בזול. (שני שלישים; פשרה) (מב:)

3. הַשְׁבֵּת פְּקֻדוֹן, גְּזֵלָה וְעִיקוּל (לו: - לח. מ. - מא. לה. :)

א) הופקדו אצלו פירות - כיצד מחזיר, כשייחד להם קרן זווית? כשעָרְבָם עם
פירותיו ולא השתמש בהם?

יחד להם קרן זווית - מחזירם כמות שהם. עָרְבָם עם פירותיו - מְנַכָּה אחוז חסרונם. (מ.)

ב) האם שיעורי החסרונות שהוזכרו במשנה קבועים לכל מידה ולכל זמן?
כן, השיעורים שנאמרו במשנה הם לפי אותו יחס לכל מידה, ולכל שנה של פקדון. ר' יוחנן בן נורי: אם הפקיד
יותר מפור, אין מנכה חסרונות אלא כשיעור חסרונות לכוך, כי העכברים לא יאכלו יותר מזה. אמרו לו:
אובדות באופנים נוספים. (מ.)

ג) קיבל תבואה פקדון בעת הגורן ומחזירה בחורף - האם מנכה? מדוע?
לדעת ר' יהודה, על 10 כור נמעלה אינו מנכה, שמתנפחים מן הלחות. (מ. [ועי' רשב"א])
ד) כמה מנכה כשמחזיר יין שְׁעָרְבוּ עִם יֵינוֹ? מדוע?
הפְּדִים בולעים, לדת"ק מנכה שתות, ולר' יהודה: חומש כי במקומו היו בולעים יותר (א: מְצַפֵּי זפת ולא שעווה,
ב: מאדמה מסוימת). (מ.)

ה) כמה מנכה כנ"ל, בשמן? ממה מורכב סכום זה, ומתי אין לנפות כל אחד מגורמיו?

3% - חציים שמרים וחציים בליעת הפלים. בשמן מזוקק אין שמרים. קנקן ישן אינו בולע - רב נחמן: מצופה זפת; אביי: תמיד, שדפנותיו כבר רזויות. (מ:).

ו) הסבר את שיטת ר' יהודה לגבי המוכר שמן מזוקק.

לדעתו, המוכר שמן מזוקק לצרכן פוחת אחוז וחצי מדין שמרים - אביי: כי מותר היה לו לערב בו שמרים; ר"פ: כי אסור לו לערב שמרים, והם רזו. (מ:)

ז) "מפקיד מקבל פקטים". מהם פקטים, ועל חשבונו של מי הם באים, במכירת שמן?

פסולת הגרעינים הצפה על השמן. אם קנה שמן בניסן (שהשמיים מזוקקים) - ה'פקטים' על חשבון המוכר; ואם שילם בתשרי (בזול) - על הקונה. (מ:)

ח) הופקדה אצלו חבית, וטלטלה ונשברה - הגמי' תמחה על החילוק שבמשנה, בין שייחד הבעלים מקום ובין שלא ייחד. באיזה מקרה הבדילה המשנה בהנ"ל? (ש"ס לב להבחנות בעניין זמן השבירה ובעניין תכלית הטלטול. בסה"כ 4 מקרים. מה דיני שאר 3 המקרים, שלגביהם אין סתירה?)

המשנה מבדילה במקרה שטלטלה לצרכו ונשברה אחרי שהניחה: כשהבעלים ייחד לה מקום - חייב, וכשלא ייחד - פטור. בשאר 3 המקרים - המשנה אינה מחלקת בזה, והדין הוא: טלטלה לצרכו ותוך כדי נשברה - חייב, טלטלה לצרכה - פטור, בין שנשברה מתוך ידו ובין שנשברה משהניחה. (מ:)

ט) כתוב את מחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא לגבי שומר טלה מן העדר ומטבע מן הפיס.

ר' ישמעאל: יחזיר למקום שגנב; ר' עקיבא: אין די בכך, וצריך להודיע לבעלים (מ-מא). ר' יוחנן: הלכה כר' עקיבא. (מג: [נ"ע ב"ק קיח:]).

י) כתוב, בקצרה - לאור הנ"ל - את תמיהת הגמי' על משנתנו.

במקרה שטלטלה לצרכו ונשברה אחרי שהניחה, המשנה מחלקת כנ"ל; והרי אין מקום לחלק בזה בין "יחוד" ובין "לא ייחוד", אלא לר' ישמעאל לעולם פטור (שהרי החזיר), ולר"ע לעולם חייב! (מ-מא).

יא) מהם ארבעת התירוצים שנאמרו בגמי' לתמיהה זו?

ר' יוחנן: רישא ר' ישמעאל וסיפא ר"ע [ומעדיף להידחק בזה ולא לחדש חילוק שלא נזכר במשנה (סנהדרין סב:)]. ר' יעקב בר אבא: משנתנו כר' ישמעאל, ובסיפא לקחה כדי לגולה, והניחה שלא במקומה (דווקא ביחד חייב); ר' נתן בר אבא: כנ"ל, אלא שלקחה לשלוח יד במקצתה (לדעתו בכך התחייב ובכולה). רב ששת (דחה דבריהם): כנ"ל, אלא שלקחה לטפס באמצעותה, ושואל שלא מדעת נחשב גולן. (מא).

יב) גזל אחד מ-5, ואינו יודע את מי, וכולם תובעים אותו - מה הדין? האם יש הבדל בין שותק ובין מכחיש?

ר' טרפון: יניחנה (אצלו) עד שיתברר; ר' עקיבא: ישלם לכל אחד (ברי ושמא). רב מתנה: ר' טרפון אמר רק כשמכחישם; רב יהודה: אפי' שותק. (לז).

יג) במקרה הנ"ל, כשלא תבעוהו אלא הוא רוצה לצאת ידי שמיים, מה יעשה?

מוסכם, שצריך לשלם לכל אחד. (לז).

יד) קיבל פקדון ואינו זוכר ממי בדיוק, מה יעשה (כדי לצאת ידי שמיים)? ואם הפקידו אצלו שני אנשים יחד סכומים שונים, וכל אחד תובע את הסכום הגבוה, מה הדין?

ישלם לכל אחד מהמסופקים. אם הפקידו אצלו שניים יחד, זה 100 זוז וזה 200 (או שני כלים כ"ב) - נותן לכל אחד 100 (או שווי זה משבר הכלי), והשאר יהיה מונח עד בוא אליהו (כיוון שהפקידו ביחד, לא היה לו לשים לב); ר' יוסי: הפל יהיה מונח (כדי שיפסיד הרמאי). (לז:).

טו) שני אנשים הפקידו אצל רועה - מה דינם?

מוספם שמניח הרועה ביניהם ומסתלק (רבא או רב פפא, לז: [ועי' תוס' ורמב"ן]).

טז) שומת ב"ד, האם חוזרת אל הל"ה (כשהשיג כסף לשלם במקומם)? עד מתי?

נהרדעי: חוזרת אליו הקרקע, אם הוא תוך 12 חודש. אממר: לעולם; וכן הלכה ("ועשית הישר והטוב"). (לה.)
 יז) מה הדין כאשר מְכַרָה המלווה, נְתַנָּה או הוֹרִישָׁה? אשה שְׁגַבְתָּה, או שְׁגָבו ממנה, ונישאה ומתה?

אינה חוזרת (שלא יָרְדוּ אלא עד דעת קרקע, ולא לְמַעוֹת. ובעל כְּוֹנָה). (לה.)

יח) ומה הדין כאשר נִגְבְּתָה מהמלווה בחו"ב?

ג"כ חוזרת ("לא עדיף אֶת מגברא דאתית מיניה"). (לה.)

יט) שילם הל"ה בחו"ב קרקע מיוזמתו, האם חוזרת?

מחלוקת רב אחא ורבינא האם חוזרת או שהיא כְּמָכַר. (לה:)

כ) מאימתי קנויה למלווה הקרקע (ששמו לו ב"ד) לאכילת פירוֹתֶיהָ?

אביי: מִתְחִימַת שטר האדרכתא; רבה: מִהֲגִיעוּ לידיו; רבא: רק מִסִּיּוֹם הכרזת ב"ד. (לה:)

4. שימוש ושליחותיך (מא: מב:-מד).

א) הופקדו אצלו מעות - האם מותר לו להשתמש בהן? פָּרְט לגבי בעה"ב, שולחני וחנווני.

בעה"ב אסור להשתמש; שולחני מותר, אא"כ הם צרוּרִים וחתומים (רב אסי), או צרוּרִים בקשר מְשָׁנָה (רב מרי, אך בלשון ב לא נפשט); חנווני - ר' מאיר: כבעה"ב. ר' יהודה: כשולחני. (מג.)

ב) כיצד אפשרות השימוש משפיעה על חיוב שומר-חינם במקרה של אבדה? ומה הדין במקרה אונס, כאשר לא השתמש?

אפשרות השימוש כשלעצמה מחייבתו במקרה אבדה - רב נחמן: עשאתו שומר-שכר (הואיל ונהנה מְהֵנָה); רב הונא: עשאתו שואל, ואפילו נאנסו חייב. (מג.)

ג) שומר כשירות, שאמר לפועל להכין שֶׁכֶר מְפֹשֹׁת שלו, וזה הכין מן הפקדון - מי ישלם ולמה? ומדוע בכלל יש דיון בזה?

הפועל פטור, כי לא אמר לו 'הֲכֵן מִזֵּו ולא מִזֵּו'. בעה"ב ישלם לפי מה שהרוויח בלבד; ופטור מתשלום מִלֵּא כי לא פשע, שאמר לפועל 'הֲכֵן מִזֵּו'; אא"כ שהה השליח באופן שהיה על בעה"ב להבין שהלך להביא מן הפקדון. ומדוע לא ישלם בעה"ב הכל, שהרי הרוויח? רב סמא: כשהחמיץ השֶׁכֶר; רב אשי: כשות גרועה עם קוצים, וישלם דמי כשות קוצנית לפי מה שהשביח בשֶׁכֶר בלבד. (מב:)

ד) שליחות יד. האם השומר ששלח יד מתחייב (באונסים) כאשר לא חיסר מן הפקדון? כיצד זה נלמד מן הפסוקים?

לדעת רב - רק כשחיסר מן הפקדון (פשט לשון שליחות יד [ערש"י ד"ה משונה]). ולדעת לוי ורבא - אפי' השתמש בלי לגרום חסרון חייב (ר' יוסי בן נהוראי: לכן נכתבה 'שליחות יד' בשומר שכר, יתרה, דאתיא בק"ו משומר חנם. רבא: אף בש"ח יתרה, ק"ו משואל, ולכן אף לחולק על ר' יוסי בן נהוראי יש ללמוד שא"צ חסרון). (מא:).

ה) מהו המקרה שהובא בגמ' כדוגמה לְדִין הני"ל?

דועה שהקה בהמה להשתמש בה והחלישה, וזוה, ולאחר מכן אכלה אריה. (מג.)

ו) האם שומר ששלח יד בפקדון כש"בפּעֵלְיוֹ עֲמוּי", יהיה פטור? מהיכן זה נלמד?
חייב, ונלמד מ"שליחות יד" יתרה (שנאמרה בש"ח, בש"ש ובשואל, והיה אפשר ללמוד ק"ו משואל [ע"י לעיל]).
(מא.)

ז) אמר שישלח יד בפקדון (ונאנס הפקדון) - האם די בזה לחייבו כשולח יד?

ב"ש: חייב ("על־כִּלְדָּבְרָפְשֵׁעַ"); ב"ה: פטור ("אִמְלֵא שְׁלַח יָדוֹ"). (מג-מד.)

ח) האם בשליחות יד יש שליח לדבר עברה? מדוע?

כן (לבית הלל), השולח חייב על מעשה שלו, שנאמר "על־כִּלְדָּבְרָפְשֵׁעַ". (מד.)

ט) השולח יד בפקדון, ואח"כ הפקדון השביח - וכן בגזלן - לפי איזו שעה ישלם?
כְּמִי הִלְכָה?

רבה: במקרה של התייקרות, הגזל או שולח יד בחבית יין שווה זוז, והתייקרה ושווה 4 - חוזרת בעינה; ואם שברה או שטאה משלם 4 (עתה גזל); נשברה מאליה - זוז (כשעת הגזלה). ולגבי גזוזת וולדות שהתעברה אצלו, ב"ש ור' מאיר: משלם גם אותם. ב"ה ור' יהודה: חוזרת בעינה בלעדיתהם. ר' עקיבא: משלם כשעת העמדתו בדיון ("בְּיָוִם אֶשְׁמְתֶהּ"). וכשיש עדים - שמואל: מודה ר"ע שמשלם כשעת הגזלה; ר' יוחנן: כשעת הדין). הלכה - שמואל ור' יוחנן: כר"ע; רבא: כב"ה. (מג.)

י) ירד ערכו של הפקדון, לפי איזו שעה ישלם?

ב"ש וב"ה: כשעת הגזלה; ר"ע: כשעת התביעה. (מג.) וע"י תד"ה ר"ע [וע"י ר"ף כה, ריטב"א מג: ופנ"י מג. ומהרש"א מג:].

יא) היטה חבית לקחת רביעית יין, ולאחר זמן נשברה החבית או החמיצה - האם חייב רק על רביעית, או על כל החבית?

נשברה - משלם רק רביעית. רבה: אם החמיצה חייב על כל החבית, שהוא גרם. (מג-מד.)

יב) במקרה הנ"ל, אם לא היטה אלא הגביה, מה דינו? ואם לבסוף לא לקח מן היין?

הגביה - משלם כולה. שמואל: אף שהגביה לקחת מעט ולא לקח (נוח לו שהמעט יישמר אגב החבית). (מד.)

יג) הגביה ארנק לקחת דינר - האם התחייב בכל המעות שהיו בארנק?

שאלת רב אשי, ועלתה בתיקו. (מד.)

5. עניינים שונים (לו. לט: מ. מב.)

א) מה חייב הנשבע לשקר על כפירת ממון? הנשבע שבועת ביטוי? האם שייכת שבועת ביטוי בשבועת השומרים?

הנשבע לשקר על כפירת ממון חייב (מלבד קרן וחומש) אֶשֶׁם גְּזֻלוֹת. שבועת ביטוי - חטאת עולה ז' וירוד'. לדעת ר' אמי אין חיוב של שבועת ביטוי בשבועת השומרים (כל שבועה שהדיינים משביעים; "או נפש כי תשבע" מעצמה), ולדעת ר' ירמיה יש חיוב. (לו.)

ב) לא ידע שיש לו אח, והשביח את הנכסים - האם האח (שהתגלה עתה) חולק עמו בשבח?

חולק האח עמו גם בשבח, כשהאח קטן (כמשנה בב"ב, שאם השביחו הגדולים את הנכסים "השביחו לאמצע") אך בגדול, המשביח לוקח (בחלק של השני) כאריס. (לט-מ.)

ג) כיצד מומלץ לאדם לחלק את כספו?

ר' יצחק: יחלק אדם כספו, שליש בקרקע, שליש בסחורה ושליש "בְּיָדָד". (מב.)

ד) "אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין", מניין נלמד? ומה הנפק"מ בכלל זה להולך למוד את גרנו?

"יצו ה' אתך את הברכה באסקיך" (ר' יצחק: לשון סמוי; תנא דבי ר' ישמעאל: לשון גנוזים). ההולך למדוד גרנו אומר 'יהי רצון... שתשלח ברכה במעשה ידינו', ומשהתחיל מברך 'ברוך... השולח ברכה בפרי הזה'. ואם אמר אחרי שמדד - זו תפילת שווא, שאין הברכה מצויה בדבר המנוי. (מב.)

ה) רב יהודה סחר ביין, ומכר 6 מידות יין בזוז. כמה (יחסית) הרוויח?

הוא קנה חבית יין המכילה 48 כוס ב-6 זוזים, ומכר 6 כוסות בזוז. 8 כוסות (=שתות) בליעה; נמצא שהרוויח 4 + הקנקן והשמרים, ובניכוי טרחה ושכר נוקבהברז (או: פרוז) השתפר כשישית. (מ.)

ו) "ויפך יוסף את אֶת־אָחִיו וְהֵם לֹא הִפְרִיחוּ"; מדוע? באיזה הקשר זה מובא בפרקנו?

מפני שיצא מעמם בלי חתימת זקן ופגשוהו עם זקן. במעשה מרי בר איסק שלפתע הופיע לו אח; רב חסדא קיבל את טענת מרי שאינו מפירו, בנימוק הנ"ל, והטיל על האח להוכיח שהוא אחיו (לבסוף הטיל על מרי להוכיח שאינו אחיו, בגלל אלימותו, שגרמה לעדים לחשוש להעיד נגדו). (לט.)